Történelmi személyiségek nevének használata a slovakia.travel és visitslovakia.com portálok fordításaiban

OTDK-dolgozat

Fordító

2024, Május

Tartalomjegyzék

Bevezetés 1
1 A dolgozat céljai 2
2 A vizsgált internetes portálok bemutatása 3
2.1 visitslovakia.com 3
2.2 slovakia.travel 3
2.3 A kiválasztott szövegek bemutatása 4
3 A reáliák fordításának lehetőségei 6
3.1 A reália fogalma és típusai 6
3.2 A személynevek fordítása 7
4 A visitslovakia.com és slovakia.travel portálok vizsgált szövegeiben előforduló személynevek vizsgálata 9
4.1 A kiválasztott szövegek vizsgálata a tartalom szempontjából 9
4.2 A kiválasztott szövegek vizsgálata a fordítás szempontjából 9
4.2.1 Uralkodók nevei 10
4.2.2 Híres emberek nevei 12
4.2.3 Építmények megnevezésében szereplő személynevek 14
4.3 A kiválasztott szövegek fordítási stratégiáinak összehasonlítása 16
Befejezés 21
Rezümé 22
Resume 23
Felhasznált szakirodalom 24
Internetes hivatkozások 25

Bevezetés

TDK-dolgozatom célja az, hogy összehasonlítsam, milyen fordítási stratégiákat alkalmaztak a visitslovakia.com és slovakia.travel szlovák internetes turisztikai portálokon szereplő történelmi személyiségek nevének fordításakor a magyar és az angol változatok fordítói.

A kutatásom során három szempontot veszek figyelembe:

(1) Tartalmi szempont: Milyen tartalmi hasonlóságok vagy különbségek vannak a portálok szövegeiben?

(2) Fordítási szempont: Milyen fordítási stratégiákat használtak a fordítók?

(3) Összehasonlítás szempontja: Mennyiben hasonlítanak vagy különböznek a két portálon alkalmazott fordítási stratégiák?

Az első részben ismertetem a dolgozat céljait, a másodikban bemutatom a vizsgált internetes turisztikai portálokat és a kiválasztott szövegeket. A harmadik rész célja a reália mint kultúraspecifikus kifejezés bemutatása, valamint fordításának lehetőségei. A negyedik részben bemutatom kutatásom eredményeit a három szempont alapján. Külön figyelmet kap a tartalom, a fordítás és az összehasonlítás kérdése is.

Dolgozatom elolvasása után általános képet kapunk a kiválasztott szövegekben szereplő személynevek fordításainak módszereiről, mennyiben különböznek a szövegek tartalom szerint, melyik nyelvű fordító melyik stratégiát használta, és mennyire hasonló a két portál fordítóinak gondolkozása.

1 A dolgozat céljai

Dolgozatom célja a visitslovakia.com és slovakia.travel internetes portáloknak az ugyanazokat a turisztikai helyszíneket bemutató szövegeiben előforduló személynevek fordítási módszereinek vizsgálata.

A kiválasztott szövegeket a következő szempontok alapján fogom elemezni:

(1) **Tartalom**: Bár a szövegek ugyanazokat a helyszíneket és turisztikai látványosságokat írják le, feltételezhető, hogy nem ugyanaz a személy írta őket. Ezért fontos megfigyelni az egyes tartalmi különbségeket és hasonlóságokat.

(2) **Fordítás**: A szövegek főképp magyar és szlovák személyneveket tartalmaznak. E vizsgálat célja azonosítani, hogy a két portál szövegeit magyarra és angolra fordítók milyen stratégiákat alkalmaztak a kiválasztott személynevek fordításakor.

(3) **Összehasonlítás**: Össze fogom hasonlítani a visitslovakia.com és slovakia.travel portálok angol és magyar fordításait jellemző fordítási módszereket. Vizsgálatom célja megfigyelni, hogy a két portál szövegeit fordítók vajon hasonló vagy eltérő módszerekkel fordították-e le ugyanazokat a személyneveket.

2 A vizsgált internetes portálok bemutatása

Szlovákiában sokféle internetes turisztikai portál létezik, amelyek különféle információkat és segítséget nyújtanak az ország iránt érdeklődő turistáknak. Az olvasók megismerkedhetnek az ország természeti szépségeivel, turisztikai attrakcióival, történelmi emlékműveivel és utazási, valamint szálláslehetőségeivel. Az ilyen portálok fő célja Szlovákia propagálása, ezzel pedig a turizmus támogatása, fejlesztése és fellendítése. Bár első ránézésre mindegyik turisztikai portálon ugyanaz található, ha az olvasó odafigyel, több különbséget is találhat a különféle portálok között.

2.1 visitslovakia.com

A visitslovakia.com 2021-ben megszűnt, ám azelőtt számos turistának segített a tökéletes kirándulás megtervezésében. A portál szlovák, magyar, angol, cseh, német, lengyel és orosz nyelven volt elérhető.

Az oldal könnyen áttekinthető volt, az olvasó több szempont alapján is indíthatott keresést: régió, város, történelmi út, fürdő, aquapark, sőt, egy-egy adott tevékenységre is rá lehetett keresni, mint például a golfozás, síelés vagy kerékpározás.

A portál külön figyelmet fordított Szlovákia érdekességeire is, így az olvasó könnyen eligazodhatott a rengeteg vár, barlang, nemzeti park, múzeum és galéria között.

2.2 slovakia.travel

A slovakia.travel Szlovákia egyik legismertebb idegenforgalmi internetes portálja. Gyönyörű grafikájával és könnyű áttekinthetőségével azonnal magával ragadja az olvasót. Mint az előző portál, ez is hét nyelven érhető el: szlovák, angol, német, magyar, lengyel és orosz, viszont a cseh nyelv helyett itt a kínai nyelv jelenik meg. Kutatásom során azt is észrevettem, hogy míg szlovákul minden egyes menüpont és cikk elérhető, több pontnak nincsen elérhető fordítása.

Ez a weboldal is több szempont szerint különíti el Szlovákia látványosságait, hogy a turisták a lehető legkönnyebben megtalálják a számukra legtökéletesebb helyszíneket és tevékenységeket. A portál különös figyelmet fektet az UNESCO világörökségi helyszínekre is, a régiókat bemutató szövegek végén megtalálhatók a régióba tartozó városok, ez ismételten megkönnyíti az olvasó számára az úticélok keresését. A visitslovakia.com portállal ellentétben ezen a portálon különböző gasztronómiai érdekességekről is olvashatunk.

Az olvasó a leírásokon és a sokrétű információkon kívül érdekes cikkeket is találhat, ezek azonban csak szlovák és angol nyelven érhetőek el, a többi öt nyelvre nem fordították le ezeket.

Könnyen áttekinthetőek azonban az utazást könnyítő tájékoztató szövegek: útvonaltervek, szállások, telefonos alkalmazások, térképek, kedvezmények és a manapság nagyon fontos, koronavírussal kapcsolatos információk és rendelkezések is megtalálhatóak külön menüpontban.

Természetesen a szép külalak és a több információ nem azt jelenti, hogy automatikusan jobbak a fordítások is. Ha azonban a slovakia.travel portál növekvő ismertségét is figyelembe vesszük, feltételezhető, hogy a fordítás is minőségi lesz.

2.3 A kiválasztott szövegek bemutatása

A témával régebben foglalkozom, a visitslovakia.com portál azóta megszűnt, ezért csak a már feldolgozott szövegekkel tudom tovább folytatni a kutatásomat. Két éve, amikor elkezdtem a kutatást, a legfontosabb szempont számomra a helyszín volt: Komáromban nőtem fel, így elsősorban a városnak és környékének látványosságaival akartam foglalkozni. E mellé kiválasztottam Pozsonyt és környékét is, mivel Pozsony az ország fővárosa, valamint történelmi és kulturális központja.

Kutatásom során tehát a következő című szlovák, angol és magyar szövegekkel fogok foglalkozni:

1. számú táblázat

Visitslovakia.com	Slovakia.travel
Komárno (sk)	Komárno (sk)
Komárno (hu)	Komárom (Komárno) (hu)
Komárno (en)	Komárno (en)
Nádvorie Európy (sk)	Nádvorie Európy v Komárne (sk)
Európa-udvar Komáromban (hu)	Európa-udvar Komáromban (hu)
Courtyard of Europe in Komárno (en)	The Courtyard of Europe in Komárno (en)
Hvezdáreň v Hurbanove (sk)	Hvezdáreň Hurbanovo (sk)
Ógyallai csillagvizsgáló (hu)	Ógyallai csillagvizsgáló (Hurbanovo) (hu)
Observatory in Hurbanovo (en)	Observatory at Hurbanovo (en)
Bratislava (sk)	Bratislava (sk)
Pozsony (hu)	Pozsony (Bratislava) (hu)
Bratislava (en)	Bratislava (en)
Bratislavský hrad (sk)	Bratislavský hrad (sk)
Pozsonyi vár (hu)	A pozsonyi vár (hu)
Bratislava Castle (en)	Bratislava Castle (en)

Danubiana Bratislava (sk)	Danubiana Meulensteen Art Museum (sk)
Danubiana Pozsony (hu)	Danubiana Meulensteen Art Museum (hu)
Danubiana Bratislava (en)	Danubiana Meulensteen Art Museum (en)
Hrad Červený Kameň (sk)	Hrad Červený Kameň (sk)
Vöröskő (hu)	A Vöröskő vár (hu)
Červený Kameň Castle (en)	The Červený Kameň Castle (en)
Svätý Jur (sk)	Svätý Jur (sk)
Búszentgyörgy (hu)	Szentgyörgy (Svätý Jur) (hu)
Svätý Jur (en)	Svätý Jur (en)
Modra (sk)	Modra (sk)
Modor (hu)	Modor (Modra) (hu)
Modra (en)	Modra (en)

Mivel két különböző portálról van szó, sajnos előfordult, hogy a slovakia.travel oldalon nem létezett szöveg néhány településről vagy turisztikai látványosságról, amelyről a másik portál írt, így az összehasonlító vizsgálathoz nem volt felhasználható a két régióval kapcsolatban a két portálon szereplő minden szöveg.

3 A reáliák fordításának lehetőségei

3.1 A reália fogalma és típusai

A kultúra, amelyben felnőttünk és élünk, meghatározza az életstílusunkat, a szóhasználatot és kultúraspecifikus terminológiát is. Dolgozatom gyakorlati részében a lingvisztikai szempontokkal fogok foglalkozni, de előbb fontosnak tartom pontosan meghatározni, mi a reália.

Klaudy Kinga szerint a reália valamely kultúrára sajátosan jellemző jeltárgy vagy fogalom és annak elnevezése, amelynek a másik kultúrában nincs megfelelője, vagy más a konnotációja. (Klaudy 2013: 86)

Dušan Tellinger szerint azonban a reáliák nem csak maguk a szavak és szótárbéli jelentéseik, hanem a különböző érzelmi konnotációk is, amelyeket az idegen olvasó sokszor nem érzékel. (Tellinger 2013: 59–60)

Több nyelvész is megpróbálkozott a reáliák típusainak kategorizálásával, azonban a legtöbb szerző Vlahov és Florin (1980) felosztására utal vissza:

I. **Földrajzi reáliák** (geográfiai képződmények; ember alkotta földrajzi objektumok; endémiák)

II. **Néprajzi reáliák** (a mindennapi élet reáliái; a munkatevékenység reáliái; művészet és kultúra; etnikai reáliák)

III. **Társadalom-politikai reáliák** (közigazgatás, államberendezés; hatalmi szervek; politikai élet; katonai reáliák)

(Vlahov és Florin 1980, idézi Tellinger 2003: 59)

Reália tehát minden, ami kultúra. Egyes kultúraspecifikus fogalmak fordítása pedig kimondottan nehéz: fontos figyelembe venni a célközönség feltételezett ismereteit, ami kihívást jelenthet a fordító számára. Ezért fontos, hogy a fordító ismerje a forrásnyelvi, valamint a célnyelvi kultúrát is.

Vermes szerint a reáliák fordításakor négy fő módszer alkalmazható:

(1) **Átvitel,** amikor a kiindulónyelvi kifejezést átvisszük a célnyelvi szövegbe bármiféle változtatás nélkül. A kifejezés ugyanabban a formában szerepel mindkét szövegben.

(2) **Fordítás,** amikor az eredeti kifejezés célnyelvi fordítását alkalmazzuk a szövegben. Lehet szó egyszerű tükörfordításról, vagy szótári ekvivalensről is.

(3) **Behelyettesítés,** amikor találunk a célnyelvi kultúrában egy kifejezést, amelynek enciklopédikus jelentése valamilyen formában hasonlít az eredetijére.

(4) **Modifikáció,** amikor a célnyelvi kifejezés sem logikailag, sem enciklopédikusan nem őrzi meg az eredeti kifejezés jelentését. (Vermes 2004: 10)

A fordító munkáját ezeken kívül több fordítási stratégia is segítheti, melyeket akár kombinálni is lehet a fenti módszerekkel:

- **Kihagyás:** ha a reáliának nincsen fontos szerepe, valamint semmit sem jelent a célnyelvi olvasó számára, akkor egyszerűen ki lehet hagyni.
- **Betoldás:** ha szükséges megmagyarázni a reáliát, akkor ki lehet bővíteni a szöveget egy rövid betoldással.
- **Explicitáció:** hasonló a betoldáshoz, azonban a szöveghez nem adunk hozzá semmit, csupán megmagyarázzuk az adott kifejezést. (Honti 2011: 295)

Kutatásom során a személynevek fordításakor Vermes felosztását fogom felhasználni, míg a többi stratégia megjelenését a nevek mellett szereplő jelzők, rangok és típusnevek esetében vizsgálom.

3.2 A személynevek fordítása

A személynevek is, főleg, ha történelmi emberekről van szó, reáliának számítanak. A kiválasztott szövegekben számos személynév előfordul, legyen szó magyar, szlovák, angol vagy más nemzetiségű személyekről. Az eddig felsorolt fordítási stratégiák természetesen alkalmazhatóak személynevek fordításakor is:

(1) **Átvitel:** a személynév az eredeti formájában kerül bele a fordításba (*William Shakespeare).*

(2) **Fordítás:** tükörfordítás alkalmazása (*Dárdázó Vilmos*) - ez a megoldás főleg kitalált karakterek, szereplők neveinél használatos (*Bilbo Baggins – Zsákos Bilbó).*

(3) **Behelyettesítés:** a név egy részének vagy írásmódjának hozzáigazítása a célnyelvi normához (*Shakespeare Vilmos, Sekszpír Vilmos).*

(4) **Modifikáció:** a név erőteljesebb módosítása, esetlegesen teljes kihagyása, amit egy leírás helyettesít a fordításban (*a legnagyobb angol drámaíró).*

(Vermes 2005a és 2005b; idézi Farkas 2009: 23)

Az általam kiválasztott szövegek Komárom és Pozsony környékét mutatják be, így gyakran előfordulnak bennük magyar nevek. Mivel a szövegek forrásnyelve a szlovák, így a magyar nevek is a szlovák helyesírás szabályainak megfelelően kerültek fel a portálokra. A szabályzat 1991-es kiadásában egy egész fejezet tárgyalja az 1918 előtti magyar személynevek

helyesírásának szabályait. Minden 1918 előtti magyar személynevet a szlovák helyesírás szabályai alapján kell írni, tehát:

- a kettős és funkció nélküli betűk, főleg a *h* kihagyandóak (*Zichy – Ziči*),
- a hosszú magánhangzót tartalmazó szótag után csak rövid magánhangzós szótag állhat (l. „rytmický zákon") (*Pázmány – Pázmaň*),
- *d, t* és *n* betűk kivételével minden mássalhangzó után *y* helyett *i*-t kell írni (*Csáky - Čáki*).

(Pravidlá slovenského pravopisu 2013: 42)

A személynevek fő célja a személy azonosítása, ami ezek a szabályok betartásával sajnos sokszor lehetetlenné válik. Vannak olyan nevek, melyek szlovák helyesírásukkal annyira távol állnak az eredetitől, hogy az olvasó azt sem tudja, kiről van szó. A fordítási folyamatot pontatlan, nem egyező szabályok is nehezíthetik. (Szabómihályová 2005: 70)

Dolgozatomban tehát az alkalmazott fordítási stratégiákon kívül azt is fogom figyelni, hogy a két internetes portál fordítói hogyan oldották meg a szlovák szövegekben szereplő magyar személynevek fordítását magyar, valamint angol nyelvre.

4 A visitslovakia.com és slovakia.travel portálok vizsgált szövegeiben előforduló személynevek vizsgálata

4.1 A kiválasztott szövegek vizsgálata a tartalom szempontjából

Kutatásom az alábbi főbb tartalmi különbséget állapítottam meg: a két vizsgált internetes portálon nem minden esetben szerepelnek ugyanazok a helyszínek vagy turisztikai látványosságok. Nyolc olyan szöveget találtam, amely tartalmilag mindkét weboldalon megegyezik.

A slovakia.travel sokkal bővebb, több információval teli szövegeket tett közzé, mint a visitslovakia.com. Ettől függetlenül mindkét portálon megjelentek olyan személynevek, amelyeket a másik nem említett. Akadt azonban egy szöveg, a komáromi Európa-udvar leírása, amely mindkét oldalon teljesen azonos.

A Komáromot és környékét leíró szövegek tartalmilag hasonlóak, a Pozsonyt és környékét bemutató szövegek eltérőek. A visitslovakia.com egyszerűen és röviden fogalmazott, csupán alapinformációkat adott át az olvasónak. A slovakia.travel az átalános információk mellett sokkal nagyobb hangsúlyt fektet a helyszínek történelmére és emlékműveire, ezeket külön pontokban írja le.

Összefoglalásként tehát elmondható, hogy míg a helyszínekkel kapcsolatos alapok mindkét oldalon megtalálhatóak, a slovakia.travel sokkal több információt nyújt az olvasónak.

4.2 A kiválasztott szövegek vizsgálata a fordítás szempontjából

A már megállapított tartalmi különbségek miatt nyilvánvaló, hogy bár a két portál kiválasztott szövegei ugyanazokat a helyszíneket és turisztikai látványosságokat írják le, nem minden személynévnek van párja. Ebben a fejezetben a kiválasztott szövegekben szereplő személynevek fordításának stratégiáját elemzem akkor is, ha nem szerepelnek mindkét oldalon, míg a következő részben már csak a közös nevekre fogok fókuszálni.

A személyneveket három kategóriába osztottam, amelyeket külön-külön fogok elemezni:

(1) uralkodók nevei,

(2) híres emberek nevei (művészet, nemesség),

(3) építmények megnevezésében szereplő személynevek (uralkodók, szentek).

A fordítási stratégiákat két csoportra osztottam: először a személynév, majd a név mellett szereplő jelző, rang és típusnév fordítására fókuszálok.

4.2.1 Uralkodók nevei

Az első részben az Osztrák-Magyar Monarchia uralkodóinak neveivel foglalkozom.

2. számú táblázat

Visitslovakia.com		
SK	HU	Fordítási stratégia
Kráľ Béla IV.	IV. Béla	Behelyettesítés + kihagyás
Mária Terézia	Mária Terézia	Behelyettesítés
Uhorský panovník Ľudovíť I.	Nagy Lajos	Behelyettesítés + kihagyás
Maximilián II.	I. Miksa	Behelyettesítés
Panovník Rudolf II.	Rudolf magyar király	Behelyettesítés + betoldás

Szlovák-magyar viszonylatban a behelyettesítés stratégiája jelenik meg. Mivel magyar királyokról van szó, a fordítók az uralkodók nevét úgy tüntették fel, ahogyan azokat a magyarban hagyományosan használjuk. IV. Béla és Nagy Lajos esetében kihagyás történt, a fordító valószínűleg azt feltételezte, hogy mindenki számára nyilvánvaló, kik is voltak ők, így nem tartotta fontosnak a rangjaik meghagyását. Mária Terézia esetében a választott névforma tekinthető átvitelnek is, valójában azonban véletlen egybeesés, hogy a nevet azonosan írjuk a magyarban és a szlovákban is. Mivel a többi uralkodó nevének esetében is behelyettesítést alkalmazott a fordító, ezért a Mária Terézia forma sem tekinthető átvitelnek. Rudolf esetében érdekes módon kimaradt a „II.”, ami feltételezhetően csupán helyesírási hiba, nem szándékos kihagyás.

3. számú táblázat

Visitslovakia.com		
SK	EN	Fordítási stratégia
Kráľ Béla IV.	King Belo IV	Behelyettesítés + tükörfordítás
Mária Terézia	Empress Mary Theresa	Behelyettesítés + betoldás
Uhorský panovník Ľudovíť I.	hungary monarch Ľudovít I.	Átvitel + tükörfordítás
Maximilián II.	Maximilián II.	Átvitel
Panovník Rudolf II.	Monarch Rudolf II.	Átvitel + tükörfordítás

Szlovák-angol viszonylatban már színesebb a fordítási megoldások sora. IV. Béla esetében nehezemre esett meghatározni a felhasznált stratégiát. Nem mondható átvitelnek, hiszen nem ugyanabban a formában került át a név a fordításba, tekinthető fordításnak, de nem angolra lett lefordítva, hanem szlovákra. Végül a behelyettesítés mellett döntöttem. Feltételezem, hogy egy

szlovák anyanyelvű fordító dolgozott a szövegen, aki számára a Belo IV. név volt ismert, így automatikusan azt használta fel az angol szövegben ahelyett, hogy kikereste volna az angol változatot, vagy átvitte volna a magyar formát a szlovák szövegből.

Mária Terézia esetében a fordító betoldással pontosította, hogy császárnőről van szó. A fordító azonban egy nem megfelelő formát alkalmazott, ugyanis az *Encyclopedia Britannica*[1] szerint a megfelelő változat „Maria Theresa", nem „Mary Theresa".

A többi uralkodó nevénél átvitel történt, amit a kiegészítő információ lefordítása egészített ki. Ez annyiból jelent problémát, hogy az angol szövegekben így szlovákul jelennek meg a magyar uralkodók nevei. A fordítók számára tanácsosabb lett volna vagy kikeresni az angol fordításokat, vagy az eredeti magyar neveket.

Tükörfordítás is található a nevek mellett, mégpedig a rangjaikban – sajnos az egyik helyesírási hibát is tartalmaz (*hungarian* helyett *hungary*).

4. számú táblázat

Slovakia.travel		
SK	HU	Fordítási stratégia
Mária Terézia	Mária Terézia	Behelyettesítés
Rudolf II.	II. Rudolf	Behelyettesítés
Mária Kristína	Mária Krisztina	Behelyettesítés
Žigmund Luxemburský	Luxemburg Zsigmond	Behelyettesítés

A slovakia.travel szövegeiben látványosan kevesebb uralkodó neve szerepel. Mivel az uralkodók neve általában rendelkeznek idegen nyelvi megfelelőkkel, a fordítók azokat használták fel – ám Luxemburgi Zsigmond nevében helyesírási hiba található.

5. számú táblázat

Slovakia.travel		
SK	EN	Fordítási stratégia
Mária Terézia	Mary Theresa	Fordítás
Rudolf II.	monarch Rudolf II	Átvitel + betoldás
Mária Kristína	Maria Christina	Behelyettesítés
Žigmund Luxemburský	Sigismund of Luxemburg	Behelyettesítés

Mária Terézia nevével ugyanaz történt, mint a visitslovakia.com portálon – a fordító nem vette figyelembe az *Ecyclopedia Britannica* által feltüntetett névváltozatot, ehelyett egy

[1] https://www.britannica.com/biography/Maria-Theresa

másikat használt. II. Rudolf esetében az angol fordító betoldással pontosította, hogy uralkodóról van szó, a személynevek pedig behelyettesítéssel kerültek bele a fordításokba.

4.2.2 Híres emberek nevei

A második részben művészeti, vagy tudományos tevékenység által híressé vált személyiségek, nemesi családok, valamint filmek és filmszereplők neveinek fordításait vizsgálom.

6. számú táblázat

Visitslovakia.com		
SK	HU	Fordítási stratégia
Franz Lehár	Lehár Ferenc	Behelyettesítés
Mór Jókai	Jókai Mór	Behelyettesítés
Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Dr. Konkoly-Thege Miklós	Behelyettesítés
Ľudovít Štúr	Štúr Ľudovít	Behelyettesítés
Dr. Vincent Polakovič	Dr. Vincent Polakovič	Átvitel
Gerard H. Maulensteen	Gerard H. Maulensteen	Átvitel
M. Prachenský	M. Prachanský	Átvitel
Rod Pálfiovcov	Pálffy család	Behelyettesítés
Fantagiró	Fantagiro	Behelyettesítés
Cinka Panna	Cinka Panna	Átvitel
Rod Zichyovcov	Zichy család	Behelyettesítés

A visitslovakia.com szövegeiben szereplő hírességek nagy része magyar eredetű, így az eredeti, magyar neveik szerepelnek a fordításokban. A szlovák vagy idegen származású személyek neve átvitellel került a magyar szövegekbe. Érdekesek a Vöröskő várában forgatott filmek címének fordításai. A Fantaghiró hercegnő neve mind a szlovák, mind a magyar szövegben az adott nyelvhez igazítva jelenik meg (Fantagiró, illetve Fantagiro), míg a film online megtalálható leírásaiban az eredeti helyesírás maradt meg. A Cinka Panna nem okozott gondot a fordítónak, egyszerűen átvitte a személynevet a magyar szövegbe. Ľudovít Štúr, valamint a magyar származású személyek nevei magyaros szórendet kaptak.

7. számú táblázat

Visitslovakia.com		
SK	EN	Fordítási stratégia
Franz Lehár	Franz Lehár	Átvitel
Mór Jókai	Mór Jókai	Átvitel

Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Átvitel
Ľudovít Štúr	Ľudovít Štúr	Átvitel
Dr. Vincent Polakovič	Dr. Vincent Polakovič	Átvitel
Gerard H. Maulensteen	Gerard Meulensteen	Átvitel + kihagyás
M. Prachenský	M. Prachenský	Átvitel
Rod Pálfiovcov	Family Pálffy	Behelyettesítés
Fantagiró	Fantaghiro	Behelyettesítés
Cinka Panna	Panna Cinka	Behelyettesítés
Rod Zichyovcov	Zichy's line	Behelyettesítés

Az angol fordítók a szlovák neveknél átvitelt alkalmaztak. A magyar nevek szlovákul kerültek bele az angol fordításba, a filmcímeket pedig ismét más stratégiákkal közelítették meg a fordítók. A Fantaghiro név az eredeti formájában szerepel az angol szövegben, míg a Cinka Panna szórendje felcserélődött – feltételezhetően a fordító családnevet és utónevet látott a címben.

8. számú táblázat

Slovakia.travel		
SK	HU	Fordítási stratégia
Franz Lehár	Lehár Ferenc	Behelyettesítés
Miestny rodák Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Átvitel + kihagyás
Shakespeare	Shakespeare	Átvitel
Vincent Polakovič	Vincent Polakovič	Átvitel
Gerard Meunlensteen	Gerard Meulensteen	Átvitel
Markus Prachensky	Markus Prachensky	Átvitel
Pálfiovci	Pálfi család	Átvitel + betoldás
Fantagiró	Fantagiró	Átvitel
Cinka Panna	Cinka Panna	Átvitel
Fuggerovci	Fugger család	Átvitel + betoldás
Ignác Feigler	Feigler Ignác	Behelyettesítés

A slovakia.travel portál bővebb tartalmú szövegeinek köszönhetően több híres személyiség nevét tartalmazza. Az idegen és szlovák eredetű neveknél a fordítók átvitelt alkalmaztak. A magyar nevek nagyrészt az eredeti, magyar formában kerültek bele a fordításba, azonban érdekes, hogy a „Pálfi" név a magyar szövegben is a szlovák helyesírás szabályainak megfelelő formában szerepel. A filmcímekkel ugyanúgy jártak el, mint a visitslovakia.com portál fordítói.

9. számú táblázat

Slovakia.travel		
SK	EN	Fordítási stratégia
Franz Lehár	F. Lehár	Behelyettesítés
Miestny rodák Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Dr. Mikuláš Konkoly-Thege, the local native	Átvitel + tükörfordítás
Shakespeare	Shakespeare	Átvitel
Vincent Polakovič	Vincent Polakovič	Átvitel
Gerard Meunlensteen	Gerard Meulensteen	Átvitel
Markus Prachensky	Markus Prachensky	Átvitel
Pálfiovci	The family of the Pálfis	Átvitel + betoldás
Fantagiró	Fantagiró	Átvitel
Cinka Panna	Panna Cinka	Behelyettesítés
Fuggerovci	Fugger family	Átvitel + betoldás
Ignác Feigler	Ignác Feigler	Átvitel

Az angol fordítók leggyakrabban átvitelt alkalmaztak, azonban a nemesek nevét behelyettesítették az angol formájukkal. Lehár Ferenc nevét lerövidítették, míg a Pálffyk esetében betoldással megmagyarázták, hogy egy családról van szó – sajnos a név a szlovák helyesírás szabályainak megfelelően, nem a magyar formájában szerepel az angol fordításban. Érdekes azonban az, hogy a két nemesi család esetében más-más jelző jelenik meg az angol fordításban (*family/family of the*).

4.2.3 Építmények megnevezésében szereplő személynevek

E fejezetben külön vizsgálom a személynevek, valamint a mellettük szereplő köznevek (típusnevek) fordításakor alkalmazott stratégiákat.

10. számú táblázat

Visitslovakia.com		
SK	HU	Fordítási stratégia
Brána Sv. Štefana	Szent István kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Bélu IV.	IV. Béla kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mária Terézie	Mária Terézia kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mateja I.	Mátyás kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Gotický kostol Sv. Juraja	Szent György gótikus templom	Behelyettesítés + tükörfordítás

A komáromi Európa-udvar kapuit magyar uralkodók után nevezték el, akik neve az eredeti, magyar formában szerepel a fordításokban, a szentgyörgyi gótikus templom nevével együtt – amely nevében azonban hiba szerepel. A „gótikus” jelzőnek a név elején kellene állnia.

11. számú táblázat

Visitslovakia.com		
SK	EN	Fordítási stratégia
Brána Sv. Štefana	Gate of St. Stephen	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Bélu IV.	Gate of Belo IV	Átvitel + tükörfordítás
Brána Mária Terézie	Gate of Mary Theresa	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mateja I.	Gate of Mathew I	Behelyettesítés + tükörfordítás
Gotický kostol Sv. Juraja	Gothic church of St. Juraj	Átvitel + tükörfordítás

Az angol fordító is hasonlóan járt el, mint a magyar, tehát behelyettesítést használt. Átvitel két névnél jelent meg. IV. Béla, valamint Szent György neve szlovákul szerepel az angol fordításokban.

12. számú táblázat

Slovakia.travel		
SK	HU	Fordítási stratégia
Brána sv. Štefana	Szent István-kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Béla IV.	IV. Béla-kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mária Terézie	Mária Terézia-kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mateja I.	Mátyás-kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Gotický kostol Svätého Juraja	Gótikus Szent György templom	Behelyettesítés + tükörfordítás
Gotický kostol Sv. Jána Krstiteľa	Keresztelő Szent János gótikus templom	Behelyettesítés + tükörfordítás
Rímsko-katolícky kostol sv. Štefana kráľa	Szt. István római katolikus templom	Behelyettesítés + tükörfordítás

A slovakia.travel fordítói a kapuk esetében ugyanazt az stratégiát alkalmazták, mint a visitslovakia.com fordítói, az egyetlen különbség a kötőjel használata. Ez persze nem meglepő,

hiszen a szövegek és a fordítások teljes mértékben egyeznek a két vizsgált weboldalon. A templomok neveiben szereplő szentek is mind magyarul szerepelnek a fordításokban.

13. számú táblázat

Slovakia.travel		
SK	EN	Fordítási stratégia
Brána sv. Štefana	Gate of St. Stephen	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Béla IV.	Gate of Belo IV	Átvitel + tükörfordítás
Brána Mária Terézie	Gate of Mary Theresa	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mateja I.	Gate of Mathew I	Behelyettesítés + tükörfordítás
Gotický kostol Svätého Juraja	Gothic church of Svätý Juraj	Átvitel + tükörfordítás
Gotický kostol Sv. Jána Krstiteľa	Gothic Church of St. John the Baptist	Behelyettesítés + tükörfordítás
Rímsko-katolícky kostol sv. Štefana kráľa	Roman Catholic Church of St. Stephen	Behelyettesítés + tükörfordítás

Az angol fordítók is hasonlóan jártak el, a legnagyobb különbségek a szentek neveinek fordításainál találhatóak – valamelyiknél átvitelt, némelyiknél behelyettesítést alkalmaztak.

4.3 A kiválasztott szövegek fordítási stratégiáinak összehasonlítása

Kutatásom utolsó fejezetében csupán azokra a személynevekre fókuszálok, amelyek szerepelnek mindkét portál kiválasztott szövegeiben. A kört még jobban leszűkítettem azokra a személynevekre, amelyek ugyanazokban a szövegekben jelentek meg. Ezzel a következő tizenöt névre szűkült a kör:

14. számú táblázat

Visitslovakia.com		
SK	HU	Fordítási stratégia
Mária Terézia	Mária Terézia	Behelyettesítés
Panovník Rudolf II.	Rudolf magyar király	Behelyettesítés + betoldás + tükörfordítás
Franz Lehár	Lehár Ferenc	Behelyettesítés
Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Dr. Konkoly-Thege Miklós	Behelyettesítés
Dr. Vincent Polakovič	Dr. Vincent Polakovič	Átvitel
Gerard H. Maulensteen	Gerard H. Maulensteen	Átvitel

M. Prachenský	M. Prachenský	Átvitel
Rod Pálfiovcov	Pálffy család	Behelyettesítés
Fantagiró	Fantagiro	Behelyettesítés
Cinka Panna	Cinka Panna	Átvitel
Brána Sv. Štefana	Szent István kapu	Behelyettesítés+ tükörfordítás
Brána Bélu IV.	IV. Béla kapu	Behelyettesítés+ tükörfordítás
Brána Mária Terézie	Mária Terézia kapu	Behelyettesítés+ tükörfordítás
Brána Mateja I.	Mátyás kapu	Behelyettesítés+ tükörfordítás
Gotický kostol Sv. Juraja	Szent György gótikus templom	Behelyettesítés+ tükörfordítás

15. számú táblázat

Slovakia.travel		
SK	HU	Fordítási stratégia
Mária Terézia	Mária Terézia	Behelyettesítés
Rudolf II.	II. Rudolf	Behelyettesítés
Franz Lehár	Lehár Ferenc	Behelyettesítés
Miestny rodák Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Átvitel + kihagyás
Vincent Polakovič	Vincent Polakovič	Átvitel
Gerard Meulenseen	Gerard Meulenseen	Átvitel
Markus Prachensky	Markus Prachensky	Átvitel
Pálfiovci	Pálfi család	Átvitel + betoldás
Fantagiró	Fantagiró	Átvitel
Cinka Panna	Cinka Panna	Átvitel
Brána sv. Štefana	Szent István-kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Béla IV.	IV. Béla-kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mária Terézie	Méria Terézia-kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mateja I.	Mátyás-kapu	Behelyettesítés + tükörfordítás
Gotický kostol Svätého Juraja	Gótikus Szent György templom	Behelyettesítés + tükörfordítás

16. számú táblázat

Visitslovakia.com		
SK	EN	Fordítási stratégia
Mária Terézia	Empress Mary Theresa	Behelyettesítés + betoldás
Panovník Rudolf II.	Monarch Rudolf II.	Átvitel + tükörfordítás
Franz Lehár	Franz Lehár	Átvitel
Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Átvitel
Dr. Vincent Polakovič	Dr. Vincent Polakovič	Átvitel
Gerard H. Maulensteen	Gerard H. Maulensteen	Átvitel
M. Prachenský	M. Prachenský	Átvitel
Rod Pálfiovcov	Family Pálffy	Behelyettesítés + tükörfordítás
Fantagiró	Fantaghiro	Behelyettesítés
Cinka Panna	Panna Cinka	Behelyettesítés
Brána Sv. Štefana	Gate of St. Stephen	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Bélu IV.	Gate of Belo IV	Átvitel + tükörfordítás
Brána Mária Terézie	Gate of Mary Theresa	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Mateja I.	Gate of Mathew I	Behelyettesítés + tükörfordítás
Gotický kostol Sv. Juraja	Gothic church of St. Juraj	Átvitel + tükörfordítás

17. számú táblázat

Slovakia.travel		
SK	EN	Fordítási stratégia
Mária Terézia	Mary Theresa	Behelyettesítés
Rudolf II.	Monarch Rudolf II.	Átvitel + betoldás
Franz Lehár	F. Lehár	Behelyettesítés
Miestny rodák Dr. Mikuláš Konkoly-Thege	Dr. Mikuláš Konkoly-Thege, the local native	Átvitel
Vincent Polakovič	Vincent Polakovič	Átvitel
Gerard Meulenseen	Gerard Meulensteen	Átvitel
Markus Prachensky	Markus Prachensky	Átvitel
Pálfiovci	The family of the Pálfis	Átvitel + betoldás
Fantagiró	Fantagiró	Átvitel
Cinka Panna	Panna Cinka	Behelyettesítés
Brána sv. Štefana	Gate of St. Stephen	Behelyettesítés + tükörfordítás
Brána Béla IV.	Gate of Belo IV	Átvitel + tükörfordítás
Brána Mária Terézie	Gate of Mary Theresa	Behelyettesítés + tükörfordítás

Brána Mateja I.	Gate of Mathew I	Behelyettesítés + tükörfordítás
Gotický kostol Svätého Juraja	Gothic church of Svätý Juraj	Átvitel + tükörfordítás

A tizenöt név fordítási stratégiái néha eltérnek, legtöbb esetben azonban megegyeznek. Különbségek főleg a magyar neveknél merültek fel. A két portál különböző módon tekint a betoldásra és a kihagyásra is, a slovakia.travel gyakrabban alkalmazta ezeket a kisegítő stratégiákat.

18. számú táblázat

	Visitslovakia.com		Slovakia.travel	
	HU	**EN**	**HU**	**EN**
Átvitel	5	8	7	9
Fordítás	x	x	x	x
Behelyettesítés	10	7	8	6
Modifikáció	x	x	x	X

A 18. számú táblázatban látható a felhasznált fordítási stratégiák száma. A kutatás eredményeiben megfigyelhető, hogy modifikációt, tehát a személynév teljes kihagyását, esetlegesen az átfogalmazást egyik fordító sem alkalmazta. A személynevek lefordítására sem került sor. Érdekes, hogy mindkét portálon hasonlóan gondolkoztak a magyar és angol fordítók. Míg a magyar szövegekben a behelyettesítés, az angolokban az átvitel volt a preferált stratégia.

19. számú táblázat

	Visitslovakia.com		Slovakia.travel	
	HU	**EN**	**HU**	**EN**
Betoldás	1	1	1	2
Kihagyás	X	x	1	x
Tükörfordítás	6	8	5	5

Az utolsó táblázatban három további stratégia előfordulásának gyakorisága látható. Kihagyás csak egy esetben fordult elő, míg betoldás elvétve megjelent mindkét portál mindkét nyelvre való fordításaiban. A nevek mellett szereplő jelzők, rangok és típusnevek tükörfordítással kerültek bele a magyar és angol szövegekbe. Más vizsgálatok (l. pl. Bradáčová 2017) i hasonló eredményt hoztak. Míg a visitslovakia.com gyakran kihasználta ezeket, a slovakia.travel oldalon csupán az épületek nevében fedezhetőek fel. A fordításokra nem volt

jellemző az explicitáció alkalmazása, ami megkönnyíthetné az idegen nyelvű olvasó számára a kulturális elemek megértését.

Összesítésként tehát elmondható, hogy a két portál hasonló módon járt el a fordítási stratégiák kiválasztásakor. Minimális különbségek voltak az adott stratégiák megjelenésének gyakoriságában, így a két weboldal szövegeiben szereplő személynevek fordítása majdhogynem teljesen egyforma.

Befejezés

Dolgozatom célja a visitslovakia.com és slovakia.travel internetes turisztikai portálok szövegeiben szereplő történelmi személyiségek neveinek fordítási stratégiáinak elemzése. Záródolgozatom kiválasztott szövegeit és eredményeit felhasználva vizsgáltam, hogy a két weboldal hogyan birkózott meg ugyanazon személynevek fordításával. A következő kérdésekre kerestem a választ:

(1) **Mennyire különböznek/egyeznek a szövegek a tartalom szempontjából:** az első nyilvánvaló különbség az volt, hogy nem mindegyik szöveg, amellyel záródolgozatomban dolgoztam, szerepelt a slovakia.travel portálon is. A közös szövegek átolvasása után nyilvánvaló volt, hogy a visitslovakia.com inkább az általános információkra fókuszált, míg a slovakia.travel bővebb információkat biztosított a helységek és turisztikai látványosságok történelméről és a körülöttük található műemlékekről.

(2) **Milyen fordítási stratégiákat alkalmaztak a két portál fordítói:** ebben a részben az összes megjelenő személynevet vizsgáltam, nem csak azokat, amelyek mindkét oldalon szerepeltek. Leggyakrabban behelyettesítést és átvitelt használtak a fordítók. Személynevek lefordításával és modifikációjával egyszer sem találkoztam.

(3) **Mennyire különböznek/egyeznek a két portálon felhasznált fordítási stratégiák:** e kutatáshoz leszűkítettem a kört arra a tizenöt személynévre, amelyek mindkét portálon szerepeltek. A két weboldal fordítói hasonlóan gondolkoztak: a magyar fordítóknál a behelyettesítés, míg az angoloknál az átvitel volt a leggyakoribb. Az angol szövegeknél ez azért jelenthet hátrányt, mivel a legtöbb magyar személynév volt, amelyek szlovák formájukban kerültek az angol szövegekbe – az angol olvasónak így nehezére eshet azonosítani, pontosan kiről is van szó.

Véleményem szerint a személynevek fordításai jó minőségűek, de az angol fordítóknak több figyelmet kellene fektetniük a magyar nevek felismerésére és az eredeti formájuk feltüntetésére.

Rezümé

TDK-dolgozatom célja az, hogy összehasonlítsam, milyen fordítási stratégiákat alkalmaztak a visitslovakia.com és slovakia.travel szlovák internetes turisztikai portálokon szereplő történelmi személyiségek nevének fordításakor a magyar és az angol változat fordítói.

A kutatásom során három kérdésre kerestem a választ:

(1) **Mennyire különböznek/egyeznek a szövegek a tartalom szempontjából:** A mindkét oldalon szereplő szövegek átolvasása után nyilvánvaló volt, hogy a visitslovakia.com inkább az általános információkra fókuszált, míg a slovakia.travel bővebb információkat biztosított a helységek és turisztikai látványosságok történelméről és a körülöttük található műemlékekről.

(2) **Milyen fordítási stratégiákat alkalmaztak a két portál fordítói:** ebben a részben az összes megjelenő személynevet vizsgáltam, nem csak azokat, amelyek mindkét oldalon szerepeltek. Leggyakrabban behelyettesítést és átvitelt használtak a fordítók. Tükörfordítás ritkán fordult elő, modifikációval egyáltalán nem találkoztam.

(3) **Mennyire különböznek/egyeznek a két portálon felhasznált fordítási stratégiák:** e kutatáshoz leszűkítettem a kört arra a tizenöt személynévre, amelyek mindkét portálon szerepeltek. A két weboldal fordítói hasonlóan gondolkoztak: a magyar fordítóknál a behelyettesítés, míg az angoloknál az átvitel volt a leggyakoribb. Az angol szövegeknél ez azért jelenthet hátrányt, mivel a legtöbb magyar személynév volt, ami a szlovák formájában került az angol szövegbe – az angol olvasónak így nehezére eshet azonosítani, pontosan kiről is van szó.

Kutatásom végére tehát elmondható, hogy a visitslovakia.com és slovakia.travel szövegei bár tartalmilag sok mindenben különböznek, fordítási stratégiáik gyakran megegyeznek.

Resume

The aim of my TDK thesis is to compare the translation strategies used by the translators of the Hungarian and English versions of the names of historical figures on the Slovak internet tourism websites visitslovakia.com and slovakia.travel.

During my research, I sought answers to three questions:

(1) **How different/similar are the texts in terms of content**: After reading the texts on both pages, it was obvious that visitslovakia.com focused more on general information, while slovakia.travel provided more information about the history of places and tourist attractions, as well as about the monuments around them.

(2) **What translation strategies were used by the translators of the two portals**: in this section, I examined all personal names in all the examined texts, not just those that appeared on both pages. The most used ones were copying and transliteration. Literal translation was rare, and there were no modified names.

(3) **How different/similar are the translation strategies used on the two sites**: for this research, I narrowed down the circle to the fifteen personal names that appeared on both portals. The translators of the two websites thought similarly: transliteration was the most common for the Hungarian translators, while copying was the most common for the English translators. In the case of English texts, this can be a disadvantage, since most of the Hungarian personal names entered the English text in their Slovak forms - it can be difficult for the English reader to identify exactly who the texts are about.

At the end of my research, it can therefore be said that although the texts of the two sites differ in many aspects, the used translation strategies are often the same.

Felhasznált szakirodalom

Bradáčová, Dominika 2017. *Uplatňovanie prekladateľských postupov pri preklade kultúrnych prvkov v turistických materiáloch.* Nitra: Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozova v Nitre 2017. (letöltés ideje: 2023.03.07. 14:49)

Farkas Tamás 2009. A tulajdonnevek fordításának alapkérdéseiről. Diadal vagy Viktória, Eugén vagy Jenő? *Fordítástudomány* XI. (2009) 2. szám, 22–35. (letöltés ideje: 2021.04.02. - 15:12)

Honti Enikő 2011. A reáliák fordítása. In: *Az alkalmazott nyelvészet regionális és globális szerepe: XXI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus.* Szombathely, 2011. (letöltés ideje: 2021.04.02. 15:15)

Pravidlá slovenského pravopisu 2013. Bratislava: Veda.

Klaudy Kinga 2013. Nyelvi és kulturális aszimmetria a reáliák fordításában. In: Bárdosi V. (szerk.) *Reáliák – A lexikológiától a frazeológiáig. Értelmezések és fordítási kérdések.* Budapest: Tinta Könyvkiadó, 86–91. (letöltés ideje: 2021.04.02. 15:12)

Szabómihály, Gizella 2005. Písanie historických osobných mien ako pravopisný problém. In. *Mýty a predsudky v dejinách.* Historická konferencia 7. decembra 2004. Šamorín–Dunajská Streda: Fórum Inštitút – Lilium Aurum, 59–80.

Tellinger, Dusán 2003. A reáliák fordítása a fordító kulturális kompetenciája szemszögéből. *Fordítástudomány* 5. (2003) 2. szám, 58-70. (letöltés ideje: 2021.04.02.)

Vermes Albert 2004. A relevancia-elmélet alkalmazása a kultúra-specifikus kifejezése fordításának vizsgálatában. *Fordítástudomány* 6. (2004) 2. szám, 5–17. (letöltés ideje: 2021.04.02)

Internetes hivatkozások

https://slovakia.travel/komarno

https://slovakia.travel/hu/komarom-komarno

https://slovakia.travel/en/komarno

https://slovakia.travel/nadvorie-europy-v-komarne

https://slovakia.travel/hu/europa-udvar-komaromban

https://slovakia.travel/en/the-courtyard-of-europe-in-komarno

https://slovakia.travel/hvezdaren-hurbanovo

https://slovakia.travel/hu/ogyallai-csillagvizsgallo-hurbanovo

https://slovakia.travel/en/observatory-at-hurbanovo

https://slovakia.travel/bratislava

https://slovakia.travel/hu/pozsony-bratislava

https://slovakia.travel/en/bratislava

https://slovakia.travel/bratislavsky-hrad

https://slovakia.travel/hu/a-pozsonyi-var

https://slovakia.travel/en/bratislava-castle

https://slovakia.travel/danubiana-meulensteen-art-museum

https://slovakia.travel/hu/danubiana-meulensteen-art-museum

https://slovakia.travel/en/danubiana-meulensteen-art-museum

https://slovakia.travel/hrad-cerveny-kamen

https://slovakia.travel/hu/a-voeroeskoi-var

https://slovakia.travel/en/the-cerveny-kamen-castle

https://slovakia.travel/svaety-jur

https://slovakia.travel/hu/szentgyoergy-svaety-jur

https://slovakia.travel/en/svaety-jur

https://slovakia.travel/modra

https://slovakia.travel/hu/modor-modra

https://slovakia.travel/en/modra

https://www.britannica.com/biography/Maria-Theresa